

UDC 323\327 (477)

THE GLOBALIZATION DIMENSION OF CHINA'S FOREIGN POLICY DOCTRINE

N. Likarchuk

Doctor of Political Science, Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv
14, Taras Shevchenko blvd, Kyiv, 01601, Ukraine
n.likarchuk@gmail.com

The direction of modern approaches in China's foreign policy doctrine is aimed at state interests and emphasizing them in international relations. In this case, we are talking about a constructive school, which forms the international direction of Chinese governance – focusing on national, historical and civilizational features. According to the specifics of management in China, it is national identity that is the main element of state development. It determines the nature of international activity, state status, foreign policy direction and economic “behaviour”.

China's new opportunities are putting pressure on the world economy, and rapid financial development and industrial stability make it possible to join the “developing countries” clan. In addition, such positions and power will allow China to dictate the rules of the economic game on its own.

The issue of national identity at the country level considers the state as a community of political, historical, cultural, ethnic factors and these factors, and their complex relationships, also affect national identity. China is one of the most influential states in the world: its foreign policy doctrine is aimed at its own state interest – the formation of a new status of the state. This doctrine motivates China to find a compromise, the effective use of modern mechanisms of multilateral diplomacy in achieving the main strategic goal of the country – to strengthen and fortify its place in the international arena; to ensure the security of the country as much as possible; create favorable conditions for the modernization of the country; obtain the status of a key regional and global state.

China's international policy today is one of the most important topics in research and global trends. China's economic and political development attracts the attention of many scholars and encourages new research in this area. Many scholarly publications focus on China, its development strategies, economic boom, and diplomatic ties.

China's new role on the world stage, its new role as a competitive actor, has formed a new status for the state. Today, China has a significant role in the geopolitical sphere and influence on the modern system of international relations.

Key words: globalization, China, international politics, international economy, doctrine, strategic partnership.

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИЙ ВИМІР ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ ДОКТРИНИ КИТАЮ

Н. В. Лікарчук

Напрямок сучасних підходів у зовнішньополітичній доктрині Китаю спрямований на державних інтересів й акцентуванні їх у міжнародних відносинах. У даному випадку ми говоримо про конструктивну школу, яка формує міжнародне спрямування китайського управління – акцентування уваги на національних, історичних та цивілізаційних особливостях. Відповідно до специфіки управлінської діяльності в Китаї саме національна ідентичність є основним елементом державного розвитку. Вона визначає характер міжнародної діяльності, державний статус, напрям зовнішньої політики та економічну «поведінку».

Нові можливості Китаю створюють тиск на світову економіку, а стрімкий фінансовий розвиток та промислова стабільність дають можливість увійти до клану «developing countries». Крім того, такі позиції та міць дадуть Китаю можливість самостійно диктувати правила економічної гри.

Питання національної ідентичності на рівні країни розглядає державу як співтовариство політичних, історичних, культурних, етнічних факторів, і ці фактори, і їх складні взаємини також впливають на національну ідентичність. Китай є однією з найвпливовіших держав світу, зовнішньополітична доктрина якого спрямована на власний державний інтерес – сформування нового статусу держави. Зазначена доктрина мотивує КНР до знаходження компромісу, ефективного використання модернових механізмів багатосторонньої дипломатії в досягненні головної стратегічної мети країни – посилити й фортифікувати своє місце на міжнародній арені; гранично забезпечити безпеку країни; створити вигідні умови для модернізації країни; отримати статус ключової регіональної та глобальної держави.

Міжнародна політика Китаю є однією з актуальних тем у наукових дослідженнях та світових трендах. Економічний та політичний розвиток Китаю привертає увагу багатьох науковців та спонукає до нових досліджень у даній сфері. Багато наукових публікацій присвячені Китаю, стратегії його розвитку, економічному сплеску та дипломатичним зв'язкам.

Нова роль Китаю на світовій арені, його нова роль як конкурентноспроможного актора сформувала новий статус держави. КНР має значну роль у геополітичній сфері і вплив на сучасну систему міжнародних відносин.

Ключові слова: глобалізація, Китай, міжнародна політика, міжнародна економіка, доктрина, стратегічне партнерство.

Глобалізаційний процес знаходить своє відображення в різних сферах життєдіяльності. У першу чергу це можливість держави запропонувати свої ресурси за межами країни, розширити сферу й можливості транснаціональної економіки. Безумовно, це покращення умов для транскордонного пересування як наслідків діяльності держави на міжнародному рівні, набуття нових технологій, робочих місць, фінансових переваг.

Процес глобалізації створив нові комунікативні мережі, технологічні можливості, революційні прориви, що спонукали до нового економічного розвитку. Разом із цим результатом впровадження глобалізаційних основ є поширення сучасних ступеней комунікативної інфраструктури, обробки й передачі інформації, електронної демократії. Такі глобалізаційні процеси спричинили нові геополітичні суперечки, інформація стала невід'ємною частиною збройних конфліктів.

На цьому тлі Китай сьогодні постає перед світом як країна з відкритою ринковою економікою, що в останнє десятиліття значно прискорила трансформа-

цію в цьому напрямі. Економіка Китаю все виразніше набуває й підсилює обидві основоположні характеристики формування єдиної глобальної економіки:

- 1) домінування ринкових механізмів у господарській діяльності;
- 2) відкритість для транскордонних зв'язків [Ng, Ye, Lee 2011, 140].

Із такими перспективами Китай зорієнтований на сучасний, трендовий й інноваційний розвиток державних інтересів, відбувається повна стабілізація міжнародних відносин як однієї з економічно розвинених держав світу.

Міжнародна політика Китаю нині є однією з актуальних тем в наукових дослідженнях та світових трендах. Економічний та політичний розвиток Китаю привертає увагу багатьох науковців та спонукає до нових досліджень в даній сфері. Багато наукових публікацій присвячені Китаю, стратегії його розвитку, економічному сплеску та дипломатичним зв'язком.

Нова роль Китаю на світовій арені, його нова позиція як конкурентоспроможного актора сформувала новий статус держави. КНР грає значну роль у геополітичній сфері й має вплив на сучасну систему міжнародних відносин.

Китай дотримується класичної планової економіки та політики, що є стабільними та спрямованими на спільне русло інтересів держави. Так, близькими партнерами Китаю є Японія, Гонконг (Сянган), Сінгапур.

У зовнішньополітичній доктрині Китай притримуються як класичного, так й сучасного підходів. У даному випадку китайські урядовці розуміють, що принципи міжнародної політики є незмінними, глобальне домінування США завжди буде заважати одноособовому лідерству Китаю [Bates 2018]. Крім того, управлінська діяльність Китаю базується на стратегічному плануванні.

КНР діє на підставі компромісу, ефективно використовуючи сучасні механізми багатосторонньої дипломатії в досягненні головної стратегічної мети країни:

- 1) зафіксувати й зміцнити своє місце на міжнародній арені;
- 2) максимально забезпечити безпеку країни;
- 3) створити сприятливі умови для модернізації країни;
- 4) домогтися статусу провідної регіональної та глобальної держави, що користується авторитетом і впливом на міжнародній арені [Lee 2012, 40].

Напрямок сучасних підходів у зовнішньополітичній доктрині Китаю спрямований на державних інтересів й акцентуванні їх у міжнародних відносинах. В даному випадку ми говоримо про конструктивну школу, яка формує міжнародне спрямування китайського управління – акцентування уваги на національних, історичних та цивілізаційних особливостях.

Відповідно до специфіки управлінської діяльності в Китаї саме національна ідентичність є основним елементом державного розвитку. Вона визначає характер міжнародної діяльності, державний статус, напрям зовнішньої політики та економічну «поведінку».

Питання національної ідентичності на рівні країни розглядає державу як співтовариство політичних, історичних, культурних, етнічних факторів, й ці фактори, і їх складні взаємини також впливають на національну ідентичність [Arase 2016, 37].

Відповідно до особливостей національної ідентичності налічуються її елементи: громадянська ідентичність; територіальна ідентичність; історична ідентичність; інституційна ідентичність; культурна ідентичність; соціально-структурна ідентичність [Ng, Ye, Lee 2011, 141].

Важливим елементом у глобалізаційному питанні Китаю є його переваги як економічно, політично й військово розвиненої держави, цілісна національна

ідентичність, але існують гравці, що є серйозними конкурентами для китайської національної ідентичності. Варто відзначити, що політика деяких держав шкодить національній ідентичності Китаю, а у провадженні ними нові елементи глобалізації навмисно розхитують китайську цілісність.

Як визначає китайський науковець Chin-Chuan Lee, протягом останніх тридцяти років Китай в очах західних політиків із «комуністичного заповідника й глушини» поступово перетворився в динамічну ринкову супердержаву з амбітним колективним керівництвом, що тримає країну під відносно ефективним контролем, і зростаючими апетитами щодо нових ринків, активів і сфер впливу [Lee, 2012].

Дійсно, Китай на міжнародній арені почуває себе економічним лідером, встановлюючи нові динамічні правила фінансової гри з тими ж самими Сполученими Штатами Америки.

Якщо в минулому китайське керівництво вважало, що Китаю рано брати на себе роль активного гравця у глобальній політиці, то сьогодні воно все частіше відчуває, що цей час вже настає, і Китаю необхідно грати роль активного гравця на глобальній політичній сцені. Із новими силами та натхненням Китай розпочав нову системну реформу для виходу на глобальний рівень управління, що супроводжувався ефективними та якісними змінами в економічній сфері. Із часом китайські чиновники зрозуміли перевагу в такій економічно збалансованій системі й роль свого політичного статусу.

У ХХІ столітті Китай активно бере участь у глобалізаційних процесах, що також викликано конкурентоспроможністю на міжнародній арені, враховуючи своїх опонентів США та РФ. Як вже вище відзначалося, Китай активно сприяє поширенню своєї національної ідентичності на міжнародному рівні, акцентуючи увагу на своїй незалежності.

На відміну від інших держав, Китай на глобальному рівні намагається долучитися до багатьох сфер впливу – показуючи не лише економічну перевагу, а й арсенал ядерної зброї. Такі особливості дають державі можливість маніпулювати і впливати на прийняття політичних рішень іншими державами.

Налагодження нових комунікативних зав'язків дає можливість розширювати межі своєї національної ідентичності й інтересів держави: АРЕС summit, G20 Hangzhou summit. Китай вже декілька років поспіль розробляє нові механізми зовнішньої комунікації, покладаючись на трансформацію медіа-технологій та сучасне значення комунікаційної системи [Challahan 2017, 269]. Під час становлення китайської комунікативної моделі акцент був зроблений і на створення власних зовнішніх агентств впливу для того, щоб створити власну систему отримання інформації. Китайській управлінській системі притаманне поєднання старих законів із новими комунікативними та глобалізаційними мережами, що дається важко, й помічаємо ми такий процес через впровадження медіа-технології та розширення сектору суб'єктів комунікації.

На становлення сучасної китайської національної ідентичності було здійснено велику кількість як зовнішніх, так й внутрішніх впливів і втручання, але, враховуючи ретроспективні характеристики держави й ідеологічну позицію, Китай не просто вибудовує свою власну комунікативну систему на світовій арені, а й стійко притримується державних інтересів. КНР постійно вносить корективи в міжнародну комунікативну систему й поглиблює свої внутрішні інтереси.

Як відмічають науковці, ми у сучасному китайському зовнішньополітичному дискурсі помічаємо парадоксальну річ – очевидні активні дії Китаю

(практичне просування ініціативи «One Belt One Road», створення Азіатського банку інфраструктурних інвестицій, будівництво штучних островів у Південно-Китайському морі для посилення своїх стратегічних позицій у цьому регіоні, зростаючий внесок у миротворчі операції ООН) [Likarchuk 2020, 41].

Belt and Road Initiative передбачає реалізацію економічних, зовнішньоекономічних, геополітичних цілей Китаю. Ця ініціатива була проголошена в умовах «нової нормальності» уповільнення темпів зростання китайської економіки за наявності серйозних структурних проблем, й вона в першу чергу покликана дати стимули економічного розвитку самого Китаю у період структурної трансформації його соціально-економічної моделі [Hong 2015, 4].

Китайські вчені виділяють чотири етапи реформ у системі зовнішньої торгівлі КНР, які сприяли глобалізаційним процесам:

- 1) передача обмежених прав на господарське самоврядування суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності (1979–1987 рр.);
- 2) перехід зовнішньої торгівлі підприємств на систему виробничої відповідальності (1987–1993 рр.);
- 3) перехід зовнішньої торгівлі підприємств на принципи роботи, що відповідають вимогам ринкової економіки та міжнародним правилам торгівлі (1994–2001 рр.);
- 4) перехід зовнішньої торгівлі підприємств до дотримання вимог СОТ після вступу Китаю до цієї організації (2001 рік) [Hong 2015, 5].

Така активна діяльність на міжнародній арені Китаю сприяє новим можливостям та мотиваціям для держав Азії та Європи – новим елементам інфраструктури й мультимодальним взаємозв'язкам.

Розширення інвестицій, фінансування та можливості реалізації різних економічних проектів має потенціал – створити нове джерело зростання, інтеграції і розвитку для всіх країн «Belt and Road Initiative». Водночас вона призведе до значного збільшення присутності Китаю і посилення його позицій, що буде мати довгострокові наслідки [Hong 2015, 4].

Відповідно до наукових досліджень американських науковців [Callahan 2017, 262] концепт зовнішньої політики Китаю не є цілісним й не відповідає світовим стандартам. Він зосереджений на внутрішніх елементах розвитку держави й носить маніпулятивний характер. Також незадоволення в американському середовищі викликає створення «Belt and Road Initiative», адже це не є цілісною стратегією й її принципи не відповідають світовому порядку. Деякі інституції в США й Європі забороняють вживати «Belt and Road Initiative», адже це суперечить демократичним, політичним та економічним принципам.

Як відзначає Джозеф Альваро, «стратегічна невизначеність», яка відчувається в офіційному дискурсі, швидше за все, визначається двома обставинами:

- по-перше, тим, що зовнішня політика Китаю знаходиться в процесі трансформації й відходу від колишньої парадигми Ден Сяопіна;
- по-друге, посилюється невизначеністю зовнішнього середовища [Alvaro 2013, 151].

Китайська політика та дипломатія є невід'ємною частиною економічного концепту китайської влади, вона супроводжується бізнес-елементами, що також ескортуються маніпулятивними елементами. Так, на перший погляд, ми спостерігаємо широкі економічні й геополітичні можливості Китаю, водночас помічаємо консервативні елементи.

Дійсно, сьогодні Китай розвивається в напрямку економіки й є вірогідність, що стане економічним гегемоном. Хоча й Сполучені Штати Америки є одним із центральних акторів міжнародної політики, але в останній час їх спектр дії «розпорошується» в багатьох напрямках. Наступний фактором, що є суперечливим для США, – це спільні інтереси між РФ й КНР, які набирають обертів й формують нові стратегії проти втручання США на територію Азії як в економічному ракурсі, так й в політичному.

Нові можливості Китаю створюють тиск на світову економіку, а стрімкий фінансовий розвиток та промислова стабільність дають можливість увійти до клану «developing countries». Крім того, такі позиції та міць дадуть Китаю можливість самостійно диктувати правила економічної гри.

Із такими позиціями Китай увійшов у новий світовий порядок, залишивши при собі давні традиції й державні інтереси. Зберігаючи класичні форми (через дипломатичні представництва) й функції, китайська дипломатія використовує і нові моменти в міжнародних відносинах – різноманітні технічні засоби, багатосторонню дипломатію, здійснювану на високому та найвищому рівнях – «другий напрямок дипломатії» [Bates 2018]. Ключовим моментом, у даному випадку, є стабільність і розвиток інституту стратегічного партнерства, який допомагає Китаю створювати нові геополітичні впливи. Із часом саме інститут стратегічного партнерства й відповідна модель комунікації та національна ідентичність дали змогу Китаю вийти в Топ-5 економік світу. Як ми бачимо за статистикою, Китай є однією з найбільш розвинених держав світу (рис.1), він виступає не лише ідеологічним, політичним, геополітичним опонентом Сполучених Штатів Америки, але й економічним.

З огляду на зазначене саме США, Китай та Японія є провідними економіками світу. У номінальному списку ВВП США та Китай займають першу та другу позиції відповідно з ВВП 22 321\$ та 15 270\$ доларів США (у мільярдах).

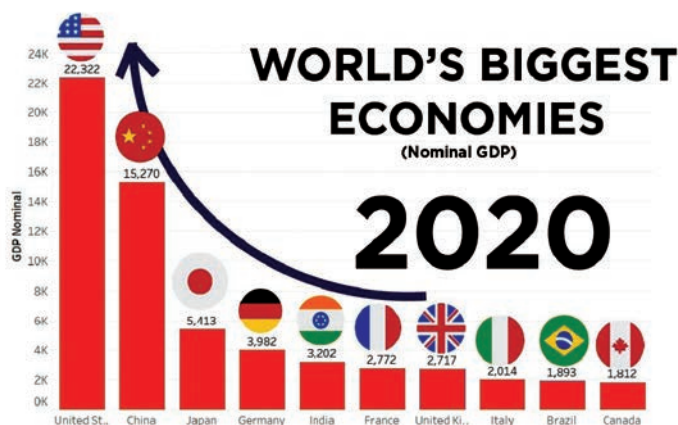

Рис. 1. Список найбільш економічно розвинених держав світу

Статусне та цілісне спрямування Китаю в економічній дипломатії дало можливість співпрацювати не лише з державами, а і з міжнародними організаціями, що ще більше посилили геополітичні позиції КНР. В останні роки Китай активно бере участь у програмах ООН, пропонуючи власні стратегії вирішення тих чи інших проблем та негараздів, наприклад ПРООН, УООН.

Відповідно до відзначеного КНР долучилася до статусної та фінансової дипломатії.

Статусна дипломатія тісно пов'язана з фінансовою дипломатією, суть якої полягає в розвитку економічних зв'язків із використанням політичних засобів.

Фінансова дипломатія вирішує такі завдання:

1) посилює вплив своєї країни в міжнародних організаціях і фінансових структурах;

2) забезпечує найбільш вигідні умови для участі національної економіки у світовому господарстві;

3) політично сприяє вітчизняному бізнесу в його діяльності за кордоном;

4) вирішує економічні проблем з урахуванням нових умов функціонування світової економіки (глобалізація, багатополлярність) [Arase 2016, 35].

Також Китай продовжує концепт військової сфери. Військова дипломатія включає співпрацю КНР у військовій області, а саме спільні військові навчання, міждержавний обмін у військовій області, безоплатну військову допомогу, участь у міжнародних військових форумах, виставках та миротворчих місіях ООН: основний акцент робиться на кампаніях в Африці (Судан, Конго, Ліберія). Активізується військова взаємодія в галузі боротьби з тероризмом [Arase 2016, 41].

У Китаї розуміють, що будь-які реформи не можна пускати на самоплив. Адже реформи проводяться людьми, які є суб'єктами власної історії. Але реформи – не самоціль. Вони проводяться для людей, для поліпшення їх життєвих умов. По цьому китайська держава регулює процеси реформування і модернізації народного господарства. У зв'язку із цим не можна не відзначити, що в Китаї прекрасно розуміють необхідність збереження наступності, збереження всього того позитивного, що було створено попередніми поколіннями. Реформа не є просто знищенням колишніх цінностей. Реформа передбачає діалектичне зняття того, що заважає подальшому розвитку, і збереження того, що сприяє прогресу [Saich 2000, 210].

Для подолання глобальної фінансово-економічної кризи китайський уряд зробив ставку на розширення споживчого попиту, і було здійснено ряд заходів:

- спрощення видачі кредитів населенню, середньому і малому бізнесу;
- стимулювання використання кредитних карт населенням;
- збільшення зайнятості, в тому числі коштом державної підтримки середнього і малого бізнесу;
- скасування податку на дохід фізичних осіб від розміщення коштів на банківських рахунках;
- зниження процентної ставки за банківськими вкладами [Challahan 2017, 251].

Відповідно, слід зауважити, що Китай має переваги не лише в геополітичному просторі, а й у стратегічних цілях, таких як регіональна значущість й міць (азійсько-тихоокеанський простір). Ми говоримо про таке поняття, як регіоналізм, що є вагомим фактором у формуванні геополітичних процесах. Перш за все, з наукової точки зору, регіоналізм – інтернаціоналізація національних переваг. По-друге, із практичної точки зору, це поширення свого впливу, як політичного, так й економічного на різні регіони, а саме вплив й розповсюдження національної ідентичності за межами країни.

Як відзначають європейські науковці, регіоналізм може бути сходинкою або етапом глобалізації, але в певних ситуаціях може виступати в ролі явища, що протистоять йому [Challahan 2017, 271].

Залежно від ролі, яку регіоналізм грає в контексті загальних процесів глобалізації, виділяють два його види – відкритий і закритий.

Відкритий регіоналізм, хоча і встановлює певні преференції для обмеженого кола країн, розглядає їх економічний розвиток, і інтеграційна взаємодія в контексті розвитку світової економіки знаходиться в руслі економічної глобалізації. Цей вид регіоналізму служить своєрідною передумовою й етапом глобалізації світової економіки. Прикладом такого регіоналізму може служити, зокрема, ЄС [Challahan 2017, 272].

Закритий регіоналізм, навпаки, націлений на захист конкретного регіону від втягування в процес глобалізації та супутніх їй реальних або уявних загроз. У цьому сенсі закритий регіоналізм протистоїть глобалізації, протидіє їй. По суті, він є спроектованим на регіональну політику економічної автаркції («опори на власні сили»).

Китайські дослідники вважають культурну глобалізацію тенденцією, процесом й діяльністю, за яких різні національні культури стають взаємозалежними, що неодмінно призводить до зіткнення національних інтересів, поглинання та переплетення різних культур. Так, Chin-Chuan Lee вважає, що інформаційний обмін та розповсюдження виготовленої продукції стимулюють активну взаємодію й переплетення різних культур. При цьому виділяються передові культури, які популяризуються з тим, щоб стати спільною культурою людства через формування «глобальної свідомості» [Lee, 2012].

Разом із тим політика Китаю і є доволі обережною на міжнародній арені, адже нехтування державними інтересами може призвести до руйнівних наслідків політичної системи країни.

Отже, Китай є однією з найвпливовіших держав світу, зовнішньополітична доктрина якого спрямована на власний державний інтерес – сформування нового статусу держави. Зазначена доктрина мотивує КНР до знаходження компромісу, ефективного використання модернових механізмів багатосторонньої дипломатії в досягненні головної стратегічної мети країни – посилити й фортифікувати своє місце на міжнародній арені; гранично забезпечити безпеку країни; створити вигідні умови для модернізації країни; отримати статус ключової регіональної та глобальної держави.

Слід підкреслити, що Китай успішно реалізує зовнішньо-економічний курс. У китайську економіку безперервно надходять інвестиції, сотні зарубіжних компаній працюють у китайській промисловості. Причому в Китаї досить раціонально використовують високі технології, одержувані ззовні. Перш ніж широко застосувати інноваційну технологію, її використовують на обмеженій території. Якщо досвід дає позитивний результат, то інновації поширюються на більш широкий економічний простір.

Зараз Китай демонструє разючі результати реалізації своєї моделі модернізації. Несподівано для багатьох експертів Китай, обігнавши Японію, ділить разом із США перші місця у світі за обсягом ВВП.

Важливим аспектом у міжнародній політиці й у глобалізаційних процесах для Китаю є стосунки з Російською Федерацією. У даному ракурсі РФ є найближчим стратегічним конкурентом Китаю, що спричиняє певні неврегульовані питання: економічні та політичні.

Але просторі стратегічні вектори глобалізаційного підходу Китаю дають надію на розв'язання зовнішніх та внутрішніх непорозумінь. Завдяки процесу глобалізації в Китаї формуються нові напрями економічних можливостей, відбувається модернізація інформаційно-комунікативних систем.

На відміну від своїх опонентів, Китай дотримується культурних традицій, цінностей, внутрішніх моделей державної поведінки, але водночас є одним

з економічних гігантів на міжнародній арені. Китайська політика набула нового забарвлення, створила нові стратегічні цілі на майбутнє, долучилася до програми «креативної економіки» й перейшла на новий етап забезпечення добробуту для свого суспільства.

REFERENCES

- Alvaro, J. J. (2013) Political discourse in China's English language press. *World Englishes*. V. 32. № 2. P. 147–168.
- Arase, D. (2016) China's Two Silk Roads Initiative: What It Means for Southeast Asia. *Southeast Asian Affairs*, pp. 25–45.
- Bates, G. (2018) China's evolving regional security strategy. URL : <http://class.guilford.edu/psci/guo/course/syllabi161/data275/readings/gill.pdf>. (assessed 10.02.2021).
- Hong, Zhao (2015) China's New Maritime Silk Road: Implications and Opportunities for Southeast Asia. *Trends in Southeast Asia*, No. 3, pp. 4–5.
- Callahan W. A. (2017) Dreaming as a critical discourse of national belonging: China Dream, American Dream and world dream. *Nations and Nationalism*. V. 23. № 2. pp. 248–270.
- Likarchuk, D. (2020) The role of international organisations in the settlement of foreign policy conflict. *International Relations*, pp. 35–41.
- Lee, C. C. (2012) China as a rising world power: Chinese press discourses. *Chinese Journal of Communication*. V5. № 1. pp. 38–42.
- Ng S. H., Ye J., Lee C. C. (2011) Media Discourse on Globalization in China: A Social Psychological Analysis. *Journal of Language and Social Psychology*. V. 30. № 2. P. 139–157.
- Saich, T. (2000). Globalization, Governance, and the Authoritarian Westphalian State: The Case of China. *Governance in a globalizing world*, pp. 208–280.

Стаття надійшла до редакції 07.02.2021